

magasságig vízzel van borítva. A barlang száján csakis a fölötté elhúzódó meredek sziklás völgyből alárohanó vizek tódulhatnak be, nem pedig a barlang előtt elterülő alacsonyabb szintű réteken és szántóföldeken összegyűlő csapadék is. A barlang nagyobb vízmennyiségek elvezetésére nem is alkalmas, mert a betódult víz csak napok múltán szivárog el a földalatti csatornákon át és így ha az előtte elterülő síkterületnek nem volna más lefolyása, az ott összegyülemlő vizek hetekig poshadnának, ami a valósággal ellenkezik.

A barlang teljes hossza az alsó terem hátulsó részének végeig 36 m.

Uj adatok a Hidegszamosi csontbarlang faunájához.

Irtta: KORMOS TIVADAR dr.

A kolozsmegyei Gyalu község közelében, a Hideg Szamos völgyében levő csontbarlangot és faunáját első ízben (1891-ben) dr. KOCH ANTAL egyetemi tanár ismertette.¹⁾ Ez a barlang, vagyis helyesebben sziklaodú különösen a benne talált s a kolozsvári egyetem geo-palaeontologiai intézetének gyűjteményében őrzött szép *Ibex*-maradványok révén vált közismertté.

Koch gyűjtései e barlang pleistocaenkori üledékében a következő faunát eredményezték:

Capra ibex L. fossilis (= *Ibex carpathorum* KOCH).

Caprella rupicapra L.

Bos sp. indet.

Canis lupus L. (= *spelaeus* GOLDF.)

Canis vulpes L. fossilis.

Arctomys bobac SCHREB.

Cricetus frumentarius L.

Arvicola terrestris L.

Ezen a kis faunán kívül megemlíti még Koch, hogy kisebb-nagyobb, izületi végükön megrágott madárcsontokat is talált, melyek azonban egyelőre nem voltak meghatározhatók.

Legutóbb, Kolozsvárt jártomban siettem megragadni a régen keresett alkalmat, hogy a Hidegszamosi barlangból kikerült csontokat megtekintsem, annál is inkább, minthogy OROSZ ENDRE apahidai igazgató-tanító és buzgó ősrégész innen származó újabb csontlelettel örvendeztetett meg.

¹⁾ DR. KOCH ANTAL: A hidegszamosi csontbarlang ismertetése. Értesítő az erd. muz. egyl. orvos-természettud. szakosztályából. II. Természettud. szak. XIII. köt. I. füz. 1—12. l. 3 táblával (Kolozsvár, 1891.)

Ez alkalommal, az egyetem gyűjteményében őrzött Koch-féle anyag futólagos áttekintése közben sikerült néhány további fajt felismernem. Ezek:

- Lepus europaeus* L.
- Ochotona*.¹⁾
- Microtus* (sp?)
- Mustela martes* L.
- Sorex araneus* L.
- Cervus* (sp?)
- Equus caballus* L. foss.
- Diceros antiquitatis* BLUMB.

Utóbbiak közül legérdekesebb az *Ochotona*-nem, melyet Erdélyből ezideig nem ismertünk. A gyapjas orrszarvút az egyetem gyűjteményében egy igen szép, teljesen ép pata (phalanx₃) képviseli.

Az OROSZ ENDRÉ-től származó anyag között *Canis vulpes*, *Cricetus frumentarius*, *Arvicola terrestris*, *Lepus europaeus*, *Capra ibex*, *Caprella rupicapra* s *Bos* vagy *Bison* sp. maradványain, tehát olyan fajokéin kívül, melyek a Koch gyűjtötte anyagban is megvannak, még néhány további faj jelenlétét állapíthattam meg; ezek:

- Meles taxus* BODD.
- Myoxus glis* L.
- Microtus arvalis* L.
- Evotomys glareolus* foss. NHRG. és
- Megaceros giganteus* BLUMB.

A Hidegszamosi csontbarlang pleistocaen üledékéből ismeretes emlős-fajok száma ezekkel együtt immár 21-re szaporodott, illetőleg ha a Koch-féle gyűjtésből származó *Microtus* sp. a mezei pocokkal (*M. arvalis*) azonosnak bizonyulna, 20-ra.

Ezekhez járulnak még a madármaradványok, melyek között dr. LAMBRECHT KÁLMÁN meghatározásai szerint a következő fajok szerepelnek:

- Tetrao urogallus* L.
- Lagopus mutus* MONT.
- Pyrrhocorax pyrrhocorax* L.

Az ilymódon immár tetemesen kibővült faunából annak steppei jellege bontakozik ki, olyan érdekes képviselőkkel, melyek nemcsak ezt a barlangot, de általában Kolozsvár tágabb környékét további figyelmünkre teljes mértékben érdemessé teszik.

¹⁾ A hazai barlangokban oly gyakori *Ochotona*-maradványok rendszertani szempontból sok más állatesoporttal együtt (pl. hörsögfélék, pockok, stb.) behatóbb tanulmányozást igényelnek. A dolgozatainkban oly gyakran szereplő nevek, mint pl. *Ochotona pusillus*, *Cricetus phaeus*, *Erinaceus europaeus* stb. egyelőre kollektív megjelölésekül tekintendők.

Am Fuße der linken Wand gähnt uns eine Höhlung entgegen, die große Tiefen vermuten läßt. Die herabgelassene Lampe beleuchtet einen ansehnlichen kuppelförmigen Saal, dessen Sohle sich in 9 m Tiefe befindet. Der Abstieg kann nur mittels Strickleiter erfolgen und erfordert unbedingt Schwindelfreiheit. Herabgelangt sieht man, daß der Saal aus zwei Teilen besteht; der vordere Teil ist eine runde Kuppelhalle von 7 m Durchmesser und 10 m Höhe, der hintere Teil eine wohl verlaufende 2·5 m hohe und 5 m breite Halle. Am Ende derselben ist die allmählich abfallende, verschlammte Sohle eingesunken, hier verschwindet der größte Teil der einstürzenden Wassermengen. Ein kleiner Trichter befindet sich auch in der Mitte der Kuppelhalle, doch ist er gänzlich verstopft.

Bei Regenwetter ist nicht nur die untere Kuppelhalle bis zum Plafond, sondern auch der obere Teil der Höhle bis auf mehrere Meter Höhe mit Wasser angefüllt. In die Höhle vermögen nur die in der darüber befindlichen Felsenschlucht herabstürzenden Wassermengen einzudringen, übrigens ist die Höhle ja zur Ableitung von größeren Wassermassen gar nicht geeignet, da das eingedrungene Wasser erst nach Tagen versickert.

Die Gesamtlänge der Höhle beträgt bis zum hinteren Ende des unteren Saales 36 m.

Zur Fauna der Knochenhöhle im Kalten-Szamos-Tal.

Von Dr. T. KORMOS.

Die pleistozäne Fauna der in der Nähe der Ortschaft Gyalu (Komitat Kolozsvár) im Kalten-Szamos-Tal liegenden Knochenhöhle wurde zuerst im Jahr 1891 von Prof. Dr. ANTON KOCH untersucht und beschrieben.¹⁾ Diese Höhle, oder Felsnische ist seitdem besonders der von hier stammenden schönen *Ibex*-Reste wegen, welche in der geopalaeontologischen Sammlung der Universität Kolozsvár aufbewahrt werden, allgemein bekannt geworden.

Die Aufsammlungen des Herrn Prof. Koch haben seinerzeit aus dieser Höhle folgende Fauna geliefert:

¹⁾ Prof. Dr. ANTON KOCH: Eine neue Knochenhöhle im Kalten-Szamos-Thale. Revue über den Inhalt des Értésítő. Sitz. Ber. d. Medic.-Naturw. Sect. d. Siebenbürg. Museumsvereins. II. Naturwiss. Abth. XVI. B. I. H. p. 75. Mit Taf. I—III. Kolozsvár, 1891.

Capra ibex L. fossilis (= *Ibex Carpathorum* Koch).
Caprella rupicapra L.
Bos sp. indet.
Canis lupus L. (= *spelaeus* GOLDF.)
Canis vulpes L. fossilis
Arctomys bobac SCHREB.
Cricetus frumentarius L. und
Arvicola terrestris L.

Außer dieser kleinen Fauna erwähnt noch Prof. KOCH, daß er daselbst auch kleinere und größere, an den Gelenksenden benagte Vogelknochen vorfand, welche vorläufig nicht zu bestimmen waren.

Unlängst, bei meiner letzten Anwesenheit in Kolozsvár, benützte ich gerne die Gelegenheit, um diese interessanten Reste durchzumustern, umsomehr weil mich der tüchtige Prähistoriker: Oberlehrer E. OROSZ in Apahida (bei Kolozsvár) mit einem aus derselben Höhle stammenden kleinen Fund erfreute. Bei dieser Gelegenheit gelang es mir unter den — in der Universitäts-Sammlung aufbewahrten — Knochenresten einige weitere Arten zu erkennen.

Ich habe noch bestimmt:

Lepus europaeus L.
Ochotona pusillus PALL.¹⁾
Microtus (sp?)
Mustela martes L.
Sorex araneus L.
Cervus (sp?)
Equus caballus L. foss.
Diceros antiquitatis BLUMB.

Von den letzteren ist insbesondere das Vorkommen des Pfeifhasen (*Ochotona*) wichtig, welches Steppentier bisher aus Siebenbürgen nicht nachgewiesen war. *Diceros antiquitatis*, das wollhaarige Nashorn ist in der Universitäts-Sammlung mit einer vollständigen Endphalange (Phalanx₃) vertreten.

Das, vom Herrn OROSZ mir übergebene Material enthält außer Resten von *Canis vulpes*, *Cricetus frumentarius*, *Arvicola terrestris*, *Lepus europaeus*, *Capra ibex*, *Caprella rupicapra* und *Bos* oder *Bison* (sp?),

¹⁾ Die in den ungarischen Höhlen so häufigen *Ochotona*-Überreste bedarfen aus systematischer Hinsicht mit vielen anderen Tiergruppen (z. B. Hamster-Arten, Wühlmäusen, etc.) zusammen eine eingehende Untersuchung. Einzelne — in unseren Publikationen oft vorkommende — Namen, wie z. B. *Ochotona pusillus*, *Cricetulus phaeus*, *Erinaceus europaeus* etc. sind vorläufig nur als kollektive Bezeichnungen zu betrachten.

d. i. von solchen, welche in der Koch'schen Sammlung bereits vorhanden waren, 5 weitere Arten, u. zw.:

Meles taxus BODD.

Myoxus glis L.

Microtus arvalis L.

Evotomys glareolus NHRG. foss. und

Megaceros giganteus BLUMB.

Die Zahl der aus der Hidegszamoser Knochenhöhle bekannten Säugtierarten erhöht sich mit diesen nun auf 21, falls, wenn *Microtus* sp. aus der Koch'schen Aufsammlung mit *Microtus arvalis* identisch wäre, auf 20.

Dazu gesellen sich noch die Vogelreste, unter welchen Dr. KOLOMAN LAMBRECHT folgende Species bestimmen konnte:

Tetrao urogallus L.

Lagopus mutus MONT.

Pyrhocorax pyrrhocorax L.

Die somit angewachsene interessante Fauna deutet auf ein Steppenklima hin, wodurch nicht nur diese Höhle, sondern auch die weitere Umgebung der kgl. Freistadt Kolozsvár unserem weiteren Interesse in vollem Maße würdig wird.